

ROZHOVOR

Odňatie disciplinárnej právomoci komore by bol bezprecedentný zásah do slobodného a nezávislého výkonu advokácie

*S predsedom Disciplinárnej komisie Slovenskej advokátskej komory **Petrom Štrpkom** sme sa zhovárali o disciplinárnej právomoci SAK vo vzťahu k advokátom, o zamieňaní trestnoprávnej roviny konania advokátov s disciplinárnou rovinou pri posudzovaní skutkov, o celkovom hodnotení jeho doterajšieho pôsobenia vo funkcii ako aj o budúcnosti disciplinárnych konaní.*

■ **Justícia na Slovensku sa súčasnosti nachádza v kríze a čelí mnohým kauzám. Aké to má dopady na disciplinárnu právomoc SAK vo vzťahu k advokátom?**

Aktuálny stav v justícii sa výrazne dotýka aj advokátskeho stavu. Situácia, v ktorej sa dnes nachádzame, má však oveľa širšie súvislosti. Čelíme globálnej kríze demokracie a sekulárneho štátu, narastajúcemu populizmu, rizikám spojeným s umelou inteligenciou a sociálnymi sieťami, ekonomickým i ekologickým výzvam, ako aj aktuálnemu boju proti korone

a korupcii, v dôsledku čoho dochádza v našej spoločnosti k významným paradigmatickým zmenám. Menia sa vzorce správania sa jednotlivcov, prehľbuje sa kríza inštitúcií, menia sa dlhoročne zaužívané princípy, na ktorých je vybudovaná spoločnosť, vrátane viacerých princíпов právneho štátu. Advokácia, poučená z chýb minulosti, by nemala v tejto kľúčovej historickej chvíli stáť iba ticho bokom. Slobodná a nezávislá advokácia je základným prostriedkom ochrany ľudských práv a slobôd proti moci štátu. Je pravdou, že mediálny obraz advokátov nie je dobrý. V očiach verejnosti sme často vnímaní cez prizmu kolektívnej viny. Hádžu nás do jedného vreca s „čiernymi ovcami“ v advokácii a justícii alebo s klientmi, ktorí sa dopustili protiprávneho konania. Neraz je konkrétny advokát zaškatuľkovaný iba na základe konania jeho klienta. Za veľa vecí si určite môžeme sami. Nie sme neomylné a dokonalé stroje. Kto robí, robí aj chyby. Viacerí advokáti porušili zákonné či stavovské povinnosti, konali v rozpore s advokátskou etikou a spreneverili sa svojmu poslaniu. Drvivá väčšina je však čestných, ktorí slúžia spravodlivosti tak, že zastupujú záujmy klientov v súlade so zákonmi a etikou, nie v rozpore s nimi. V tomto smere mi preto prekáža snaha o zovšeobecnenie a pomenovanie individuálnych zlyhaní niektorých kolegov ako stav zlyhania systému, za ktorý do istej miery môže aj Slovenská advokátska komora.

■ **Čím je to podľa Vás spôsobené?**

Súčasná politická diskusia o advokácii vychádza z presvedčenia, že naša stavovská organizácia nedostatočne trestá porušenia advokátskych predpisov a, navyše, nedokáže o disciplinárnych konaniach transparentne informovať. Preto vraj treba tieto kompetencie komore úplne, resp. čiastočne odňať. V tejto súvislosti treba v prvom rade uviesť, že pri posudzovaní skutkov advokátov dochádza zo strany verejnosti, ale aj zo strany predstaviteľov štátu, k miešaniu „hrušiek s jablkami“,

keďže sa zamieňa trestnoprávna rovina konania advokátov s disciplinárnou rovinou. Zasahovanie do nezávislosti súdu, pohrdanie súdom, marenie spravodlivosti, marenie výkonu úradného rozhodnutia, hrubý nátlak, vydieranie, legalizácia príjmu z trestnej činnosti, krivé obvinenie, krivá výpoveď, falšovanie verejnej listiny alebo korupcia sú trestné činy a ak sa ich dopúšťajú advokáti, je to obzvlášť odsúdeniahodné. Slovenská advokátska komora však advokátov nestíha v disciplinárnom konaní za trestné činy. Tieto stíhajú orgány činné v trestnom konaní. Porušenia povinností advokátov, ktoré sú disciplinárnym previnením advokáta a sú stíhané zo strany SAK v disciplinárnom konaní, nedosahujú taký stupeň nebezpečenstva pre spoločnosť, ako je tomu v prípade trestných činov. SAK v žiadnom prípade nechce utulávať preukázané pochybenia advokátov spojené s ich disciplinárnou zodpovednosťou. Disciplinárna právomoc spojená s výchovou k etickým princípom výkonu povolania advokáta je jednou zo základných úloh SAK. Ide však predovšetkým o interný samočistiaci proces a pri informovaní a pomenovaní pochybení advokátov v disciplinárnej oblasti musí SAK dôsledne dodržiavať všetky právne normy, najmä vo vzťahu k povinnosti mlčanlivosti.

■ Môžete bližšie vysvetliť vzťah trestného stíhania advokáta a jeho stíhania v rámci disciplinárneho konania na SAK?

Zodpovednosť za trestné stíhanie všetkých občanov vrátane advokátov má štát (jeho výkonná moc). Slovenská advokátska komora dostáva informácie o trestnom stíhaní advokátov od orgánov činných v trestnom konaní, ktorí v zmysle Trestného poriadku majú povinnosť bezodkladne zaslať komore uznesenie o vznesení obvinenia advokáta (rovnako advokát má povinnosť informovať SAK o všetkých skutočnostiach týkajúcich sa jeho trestného stíhania). V prípade trestného stíhania advokáta zákon o advokácii upravuje obligatórne a fakultatívne pozastavenie výkonu advokácie (obligatórne je v prípade väzby advokáta a v prípade odsudzujúceho rozsudku prvého stupňa vydaného v trestnom konaní za úmyselný trestný čin). V tomto smere došlo v ostatnom období k zmene nastavenia rozhodovania predsedníctva SAK a dnes vo väčšom rozsahu ako v minulosti využíva inštitút fakultatívneho pozastavenia výkonu advokácie (samozrejme by k tomu malo dôjsť podľa konkrétneho skutkového stavu uvedomujúc si dopady pozastavenia výkonu advokácie – ide de facto o „ekonomickú smrť“ advokáta s tým, že advokát s pozastaveným výkonom na rozdiel od sudcu nemá garantovaný žiadny druh príjmu). Disciplinárne konanie sa v prípade trestného konania advokáta za ten istý skutok v zmysle Disciplinárneho poriadku SAK obligatórne prerušuje, preto nerozumiem argumentom používaným aj zo strany predstaviteľov štátu, že SAK nič nebráni disciplinárne stíhať takýchto advokátov a že tu predsa neplatí zásada „ne bis in idem“.

■ Aké konkrétne kroky ste v záujme vysvetlenia uvedení súvislostí podnikli?

Snažil som sa v tejto veci predovšetkým aktívne diskutovať s predsedníctvom SAK, ktoré je zodpovedné za spôsob komunikácie SAK vo vzťahu ku kolegom a verejnosti. Domnie-

vam sa, že predsedníctvo SAK našlo viaceré vhodné komunikačné nástroje, ako vysvetliť úlohu a pôsobenie SAK v oblasti disciplinárneho konania, či už prostredníctvom tlačových správ, komunikácie s médiami, online vysielania prednášok zo semináru advokátov na tému disciplinárnej zodpovednosti advokátov, či viacerými stretnutiami s predstaviteľmi zákonodarnej, výkonnej a súdnej moci, vrátane zorganizovania okrúhleho stola na tému „Disciplinárna právomoc SAK“. Cieľom uvedenej komunikácie bola snaha presvedčiť odbornú i laickú verejnosť, že SAK má funkčne a efektívne nastavený systém disciplinárnych konaní, problémom však je, že vzhľadom na prísne nastavenú zákonnú povinnosť mlčanlivosti vzťahujúcu sa aj na tieto konania, o nich nemôže verejnosť podrobne informovať.

■ Je možná zmena prístupu SAK vo veci informovania verejnosti o disciplinárnych konaniach?

Od začiatku výkonu svojej funkcie konzistentne zastávam postoj väčšej otvorenosti komory pri informovaní o pochybeniach advokátov. Už v roku 2017 som pre Bulletin poskytol rozhovor s názvom *Sankcie voči advokátom nie sú dostatočne komunikované smerom k verejnosti*. „Čierne ovce“ advokácie je naozaj potrebné pomenovať aj zo strany stavovskej organizácie a dať jednoznačný signál verejnosti, že ako stav sme schopní „samoočistovania“. Na druhej strane, ak existuje konflikt medzi právom verejnosti na informácie a právom klienta na zachovanie mlčanlivosti, z pohľadu proporcionality má podľa môjho názoru jednoznačne prednosť právo klienta na zachovaní mlčanlivosti zo strany advokáta. Povinnosť mlčanlivosti je pre mňa ako advokáta svätá, veď už v advokátskom slúbe som sľúbil, že „budem zachovávať mlčanlivosť o všetkých skutočnostiach, o ktorých sa dozviem v súvislosti s výkonom svojho povolania“. O to viac, že v súčasnosti sú snahy zákonodarnej i výkonnej moci túto povinnosť advokáta postupne prelomovať. V tomto smere je aktuálne zaužívaná prax SAK vo vzťahu k informáciám z disciplinárnych konaní pochopiteľná. Avšak o výstupoch z disciplinárnych konaní, ktoré nesúvisia s povinnosťou mlčanlivosti vo vzťahu ku konkrétnym klientom, by komora mohla otvorenejšie informovať. Vzhľadom na výkladovú pochybnosť vo vzťahu k členom orgánov komory, Slovenská advokátska komora doručila ministerke spravodlivosti návrh na zmenu zákona o advokácii v otázke možnosti informovania o prebiehajúcich a skončených disciplinárnych konaniach, samozrejme, pri zachovaní prezumpcie nevinny. Druhou možnosťou, ako prelomiť doterajšiu prax je zmena našich stavovských predpisov. To však bude možné iba na konferencii advokátov v júni 2021. V tomto duchu boli už vypracované návrhy na zmenu Disciplinárneho poriadku SAK.

■ Naozaj je disciplinárne konanie na SAK funkčné a efektívne?

Jednoznačne. Od podania návrhu na začatie disciplinárneho konania do právoplatného rozhodnutia trvajú disciplinárne konania rádovo niekoľko mesiacov. Disciplinárne senáty rozhodujú ročne v priemere 100 vecí a v 75 percentách prípadov uznajú vinu advokáta a udelia sankciu za porušenie

advokátskych predpisov a etiky. Konania sú bezpríeffahové, vo väčšine prípadov trvajú do 5 – 7 mesiacov od podania návrhu. Sankcie za previnenia advokátov sú od písomného napomenutia až po vyčiarknutie zo zoznamu advokátov. Najčastejšie ukladaná je peňažná pokuta vo výške od 100 eur až po 10-tisíc eur. Advokát je povinný popri uloženej sankcii zaplatiť paušálne trovy konania, aktuálne za rok 2020 vo výške 580 eur. Pochybenia, ktoré sa kladú advokátom za vinu, sú v podobe skrátených anonymizovaných rozhodnutí zhromažďované v zbierke disciplinárnych rozhodnutí od roku 2006. Zbierka je vydávaná v knižnej podobe, distribuovaná advokátom a súdom a výroky rozhodnutí sú prístupné aj na webovej stránke SAK. Aktuálne vychádza *Zbierka disciplinárnych rozhodnutí za roky 2018–2019*. Z hľadiska času a s tým spojenou právnej istoty sa ako problematické javí preskúvanie disciplinárnych rozhodnutí na všeobecných súdoch. Ak disciplinárne odsúdený dnes podá správnu žalobu na krajský súd a následne kasačnú sťažnosť na najvyšší súd, tieto konania trvajú roky. Komora preto verejne ocenila vznik plánovaného Najvyššieho správneho súdu, ktorý by mohol urýchliť a zefektívniť súdny prieskum disciplinárnych rozhodnutí SAK. Návrh, aby uvedený súd prevzal disciplinárnu agendu SAK a rozhodoval v disciplinárnom konaní v prvom resp. v druhom stupni, však ako absolútne nedôvodný dôrazne odmietam. Snahy o odňatie disciplinárnej právomoci komory nad svojimi členmi považujem v súčasných podmienkach Slovenskej republiky za snahy o bezprecedentný zásah do slobodného a nezávislého výkonu advokácie. Disciplinárne stíhanie advokátov zo strany komory je v prvom rade jej povinnosťou, až potom výsadou. V tomto smere musíme byť naďalej vo vzťahu k štátnej moci všetci spoločne mimoriadne aktívni, lebo „kto si myslí, že mu slobodu druhí vybojujú, ten jej nie je hoden“ (M. R. Štefánik).

■ Ako v tomto náročnom období pracujú jednotlivé disciplinárne senáty? Koľko senátov pracuje a koľko advokátov je zapojených do rozhodovania?

Disciplinárna komisia je zložená z 10 disciplinárnych senátov a každý senát je zložený z 3 členov vrátane predsedu senátu. Do rozhodovacieho procesu je teda zapojených celkovo 30 advokátov ako jednotlivých členov disciplinárnych senátov, pričom disciplinárna komisia má k dispozícii 10 zvolených náhradníkov. Rád by som vyzdvihol prácu, nasadenie a prístup jednotlivých členov disciplinárnych senátov k prideleným disciplinárnym veciam z profesionálneho i ľudského hľadiska. Výhodou je, že za členov disciplinárnej komisie konferencia advokátov zvolila skúsených advokátov a disciplinárna komisia dnes predstavuje funkčný a predvídateľný prvok v rámci orgánov SAK, čo je potvrdzované aj štatistikou za aktuálne obdobie. Najmä v tomto roku sprevádzaného pandémie korony to pri rozhodovaní nemali vôbec jednoduché. Na jednej strane boli obavy o život a zdravie z dôvodu pandemickej situácie, na druhej strane snaha o zachovanie efektívnosti a funkčnosti rozhodovania disciplinárnej komisie pri dodržaní všetkých (často chaoticky prijímaných) bezpečnostných opatrení. V tejto súvislosti patrí

vďaka za podporu disciplinárnej komisie zo strany predsedníctva SAK a zo strany disciplinárneho oddelenia na čele s tajomníkom SAK. Osobitne sa chcem poďakovať pracovníčke disciplinárneho oddelenia pani Marte Chmelíčkovej, ktorá počas celého tohto obdobia s plným nasadením pomáhala disciplinárnej komisii tak, aby boli zabezpečené všetky potrebné administratívno-organizačné záležitosti.

■ Ako celkovo hodnotíte svoje doterajšie pôsobenie vo funkcii a ako vidíte budúcnosť disciplinárnych konaní?

Počas môjho pôsobenia som sa snažil naplňovať ciele a víziu, ktoré som si dal na začiatku a ktoré chcem presadzovať aj naďalej, najmä väčšia informovanosť, otvorenosť, dôraz na prevenciu, predvídateľnosť rozhodovania a postupná elektronizácia disciplinárneho konania. V tomto smere pomohlo zavedenie rokovaní celej disciplinárnej komisie minimálne raz do roka spojené s výmenou informácií medzi jednotlivými členmi disciplinárnej komisie a snahou o odstránenie nezrovnalostí a zjednocovanie postupov v zmysle princípu „v obdobných prípadoch rovnako“. Teší ma pokračovanie vydávania zbierky disciplinárnych rozhodnutí v knižnej i elektronickej podobe, ako aj dôraz na etiku pri zmenách vo vzdelávaní advokátskych koncipientov, ktoré môžu mať najmä prevenčný charakter. Budúcnosť vidím v zachovaní pôsobnosti SAK v disciplinárnej agende až po právoplatné ukončenie vecí, zefektívnením súdneho prieskumu našich rozhodnutí a zvýšením dôvery kolegov a verejnosti v disciplinárne konanie na SAK. Analogicky takej dôvery, o akej vo vzťahu k súdnictvu píše Aharon Barak vo svojej knihe **Sudca v demokracii**: „Predpokladom dôvery verejnosti je vyhýbať sa riziku byť nepochopený. Potreba zaistiť si dôveru verejnosti neznamená zaistiť si popularitu. Dôvera verejnosti neznamená nasledovať populárne trendy alebo prieskumy verejnej mienky. Dôvera verejnosti neznamená zodpovednosť verejnosti preto, že legislatíva a exekutíva sú zodpovedné. Dôvera verejnosti neznamená zaliečať sa verejnosti, dôvera verejnosti neznamená vládnuť v rozpore s právom alebo v rozpore so sudcovským svedomím prinášať výsledky, aké si verejnosť želá. Naopak, dôvera verejnosti znamená vyjadrovať sa k histórii, nie k hystérii. Dôvera verejnosti je zaručená uznaním, že sudca vykonáva spravodlivosť v rámci práva. Na súde i mimo súdu musia sudcovia konať spôsobom, ktorý zachováva dôveru verejnosti v nich.“ A ďalej dodáva spôsoby, ako si udržať dôveru verejnosti, ktorými sú vedomie si svojej moci a jej obmedzení, schopnosť uznania si svojich omylov, umiernenosť a absencia arogancie v textoch rozhodnutí a čestnosť.

Na záver mi dovoľte zaželať všetkým kolegyniam a kolegom radostné a požehnané Vianoce, najmä veľa zdravia, odvahy a vnútorného pokoja. A k tomu ešte jeden vianočný:

- Viete, aký je rozdiel medzi advokátom a kaprom?
- Jedno je slizké, pláva v kalných vodách až celkom na dne a to druhé je ryba ☺.